

Cuvânt-înainte

Prezenta lucrare, intitulată „Sanctiunile aplicabile infractorilor minori” reușește să trateze, în mod temeinic, importanța deosebită și rolul acestei instituții de drept penal.

O apreciere de ansamblu asupra conținutului lucrării, a problematicii tratate precum și a modului în care a fost concepută și elaborată, ne conduce la concluzia că lucrarea reprezintă o monografie valoroasă care contribuie la dezvoltarea doctrinei de specialitate și la perfecționarea legislației penale în materie.

Pentru fundamentarea lucrării autorul a utilizat nu mai puțin 52 de surse bibliografice din literatura juridică română precum și din cea străină, la care se adaugă și 55 de decizii din jurisprudența română precum și din jurisprudența CEDO, creând astfel premisele necesare conturării unor concepții clare de abordare a problematicii cercetate.

Drept urmare, susținem cu îndreptățire că se reușește să se păstreze în mod constant echilibrul dintre cadrul teoretic și cel practic în analiza obiectului lucrării de doctorat.

Sunt de remarcat reflecțiile profunde ale autorului asupra temei examinate și capacitatea sa de analiză și sinteză, ca și pasiunea pentru investigarea fenomenului juridic.

Calitatea de fond a lucrării este dată de viziunea de ansamblu a problematicii abordate, calitatea argumentației precum și de siguranța demersului științific.

Considerăm, totodată, că lucrarea supusă examinării se evidențiază prin claritatea și ușurința cu care se tratează dispozițiile penale naționale și internaționale specifice sancțiunilor aplicabile.

Sumarizând toate ideile de mai sus, apreciem că prezenta lucrare întocmește toate condițiile de exigență ale unei lucrări de doctorat.

Prof. univ. dr. **Vasile Dobrinoiu**

Capitolul I

Aspecte generale

Secțiunea 1

Evoluția normelor penale și procesual penale române aplicabile infractorilor minori

& 1. Tratatamentul infractorului minor potrivit dispozițiilor penale interioare Codului penal din 1969

a. În dreptul roman

Distinsul profesor Ioan Tanoviceanu evidențiază în cartea sa că „cei vechi pedepsseau pe copii chiar cu moartea” și oferea ca exemplu mărturiile lui Quintilian, care susținea că Areopagul Atenei a pedepsit cu moartea pe un copil care scosese ochii unei păsări¹.

Odată cu evoluția societăților, aceste tendințe de pedepsire a infractorilor minori au suferit modificări substanțiale.

Astfel, din Antichitate legiuitorii au început să-și manifeste treptat preocuparea pentru adoptarea unui regim sancționator penal diferențiat pentru delincvenții juvenili.

În acest sens, dreptul roman, prin Legea celor XII table, împărțea minorii în două categorii de vârstă, respectiv *impuberus* și *puberus*, vârsta pubertății fiind de 14 ani pentru băieți și 12 ani pentru fete.

Spre deosebire de puberi, impuberul beneficia de o răspundere penală diminuată, fapt ce atrăgea sancțiuni mai ușoare. De exemplu, în cazul săvârșirii unei infracțiuni de furt, puberul era bătut cu nuiiele și victima avea dreptul să-l omoare, iar impuberul era pedepsit doar cu bătaia și obligat la despăgubiri².

În Legiuirea lui Iustinian, *Digestele*, se poate observa o îmbunătățire a condiției minorului care săvârșea infracțiuni. Astfel, se prevedea că minorul până la

¹ I. Tanoviceanu, *Tratat de drept și procedură penală*, ed. a II-a, Ed. Tipografia Curierul Judiciar, 1924, vol. I, p. 695.

² O. Brezeanu, *Din istoria regimului sancționator al minorului infractor în România*, în *Revista de drept penal* nr. 2/1995, p. 85.

7 ani (*infans*) este incapabil absolut de a răspunde penal, cel între 7 și 12 ani, respectiv 14 ani pentru fete (*infans proximus*) răspundea penal numai dacă a săvârșit fapta cu pricepere, iar cel peste 12, respectiv 14 ani pentru fete (*pubertati proximus*) răspundea penal.

Reglementări asemănătoare regăsim și în dreptul canonic, precum și în dreptul francez, italian și germanic¹.

În urma examinării dispozițiilor existente, se poate constata existența unei continuități în ceea ce privește stabilirea unor limite de vârstă pentru angajarea răspunderii penale.

b. Legiurile din Țările Române

În secolele XVI-XVII începe să se avanseze ideea excluderii minorului de la aplicarea pedepsei, iar o parte din codurile secolului al XIX-lea, datorită promovării principiului individualizării pedepselor, au instituit unele prevederi penale speciale aplicabile delincvenților juvenili.

Primele reglementări românești care conțin referiri la starea de minoritate au fost *Cartea românească de învățătură* a lui Vasile Lupu din 1646 în Moldova și *Îndreptarea legii* a lui Matei Basarab din 1652 în Muntenia.

Aceste pravile cuprindeau 16 cauze de înlăturare sau atenuare a pedepsei, printre care se enumera și vârsta infractorului:

a) anterior vârstei de 7 ani, minorul nu răspundea penal: „Coconii de tot și cu tot se iartă, orice greșeală ar greși”;

b) între 7 și 14 ani pentru băieți și 7 și 12 ani pentru fete, minoritatea reprezenta cauză de atenuare a pedepsei;

c) între 14 și 20 de ani pentru băieți și 12 și 25 ani pentru fete, se instituie un regim sancționator atenuant: „Mai puțin se vor certa la toate greșelile, cu excepția faptelor deosebit de grave”.

Totodată *Cartea românească de învățătură* stabilea că „ceea ce sunt mai mici de 25 de ani, aceia mai puțin se vor certa, la toate greșelele”².

În mod asemănător și *Condica anaforalelor criminale* a lui Armenopol de la 1799 prevedea că minoritatea reprezenta o cauză atenuantă³.

Prin cele de mai sus se relevă dorința legiuitorului de a proteja și de preveni infraționalitatea juvenilă prin stabilirea unor dispoziții penale compatibile cu nivelul de dezvoltare psihic și fizic al infractorilor minori.

¹ I. Tanoviceanu, *op. cit.*, pp. 696-697.

² I. Tanoviceanu, *op. cit.*, p. 698.

³ *Ibidem*, *op. cit.*, p. 698. De asemenea, se prezintă un exemplu în acest sens: „Un ucigaș, luându-se la sfadă cu un om, l-a lovit de două ori cu securea și i-a tăiat beregata. Boierii care îl judecă în 1799 citează pe Armenopol, Cartea VI, Titl. VI, care prescrie tăierea mâinii, însă, deoarece «e netrecut de vârsta legiuită», propun doi ani de ocnă. Domnul dă 3 ani de ocnă”.

Cu toate acestea, *Manualul juridic al lui Andronache Donici* de la 1814 în Moldova, spre deosebire de legiurile de mai sus, a reprezentat o reală involuție întrucât statua, fără a se face vreo distincție între infractorii majori și cei minori, că „cel de bunăvoie ucigaș după lege se pedepsește cu pedeapsa de cap, orice vârstă ar fi”¹.

Condica criminalicească a lui Ion Sandu Sturdza din 1826 aplicabilă în Moldova și *Condica criminală* a lui Barbu Știrbei, intrată în vigoare în anul 1852 în Țara Românească, au reprezentat un pas important spre trecerea la codurile penale moderne existente la acea dată.

Este de evidențiat faptul că, în cadrul acestor opere legislative, limitele răspunderii penale a minorului au fost majorate²:

- a) anterior vârstei de 8 ani, minorul nu răspunde penal;
- b) între 8 și 15 ani, dacă se dovedea că a acționat „fără pricepere și fără cugetare”, delincventul juvenil era încredințat părinților spre supraveghere și îngrijire. Dacă însă acționa „cu pricepere”, „după firea și mărimea crimei sau vinei”, se stabileau atât pedeapsa, cât și locul de executare;
- c) între 15 și 21 de ani, minorul răspundea penal.

În mod asemănător cu dispozițiile penale în prezent existente, legiuitorul instituie pe lângă criteriul vârstei și condiția referitoare la existența „priceperii”, reușind astfel să ofere garanții suplimentare în procesul de sancționare a delincvenților juvenili.

c. Codul penal de la 1865

Datorită schimbărilor politice și social-economice care au intervenit în Principatele Române, ca urmare a realizării actului Unirii, s-au stimulat eforturile pentru crearea unor noi reglementări penale³.

Intrat în vigoare la 1 mai 1865 sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza, primul Cod penal român⁴ înlătură diversitatea din materia penală, înlocuind Codul penal al lui Ion Sandu Sturdza din Moldova și Codul penal al lui Barbu Știrbei din Muntenia.

Ca și în cazul reglementărilor expuse mai sus, legiuitorul Codului de la 1865 dedică, în Titlul VI al Capitolului I, intitulat „Cauzele care apără de pedeapsă sau micșorează pedeapsa” (art. 61- 65), prevederi aplicabile infractorilor juvenili.

¹ *Ibidem, op. cit.*, p. 698.

² M. Coca-Cozma, C.M. Crăciunescu, L.V. Lefterache, *Justiția pentru minori. Studii teoretice și jurisprudență. Analiza modificărilor legislative în domeniu*, Ed. Universul Juridic, București, 2003, p. 56.

³ O. Brezeanu, *Minorul și legea penală*, Ed. All Beck, București, 1998, p. 14.

⁴ Codul penal din 1865 a fost promulgat la 30 octombrie 1864 și pus în aplicare la 1 mai 1865.

Se poate constata că limitele răspunderii penale comportă diferențe nesemnificative, în sensul că:

a) anterior vârstei de 8 ani, minorul nu răspundea penal și nici nu putea fi obligat la despăgubiri civile;

b) între 8 și 15 ani, delincventul juvenil răspundea penal dacă se dovedea că a acționat „cu pricepere”¹.

În situația în care se aprecia că minorul în cauză nu a „lucrat cu pricepere”, instanța dispunea fie încredințarea lui părinților spre supraveghere și educare, fie trimiterea sa la mănăstire pe o perioadă determinată fără a se putea depăși prin aceasta vârsta de 20 de ani a infractorului;

c) între 15 și 20 de ani, minorul răspundea penal, dar minoritatea reprezenta o stare de atenuare a pedepsei.

De asemenea, în art. 63 C. pen. se prevedeau pedepsele aplicabile în cazurile în care se va considera că acuzatul a lucrat cu pricepere sau, dacă vârsta sa a fost cuprinsă între 15 ani și 20 ani, pedepsele se vor pronunța după chipul următor:

– „dacă a sa infracțiune va fi pedepsită cu munca silnică pe viață sau pe timp mărginit, se va condamna de la 3 ani până la 15 ani închisoare;

– în celelalte cazuri, judecătorul este autorizat a aplica pedeapsa închisorii pentru un timp egal cel puțin cu a treia parte sau cel mult cu jumătatea timpului pentru care ar fi putut fi condamnat la una din pedepsele privitoare la acele cazuri”.

Este de lăudat faptul că legiuitorul stabilea un regim sancționator special aplicabil minorilor format exclusiv din pedepse corecționale expres prevăzute, aspect ce atrăgea totodată competența tribunalelor corecționale în defavoarea celor cu jurați.

Această orientare a legiuitorului penal a condus la susținerea opiniei argumentate în doctrină² că infracțiunile comise de minori reprezentau de fapt delictе și nu crime, întrucât erau sancționate numai cu pedepse corecționale.

Ca excepție de la competența tribunalelor corecționale, se stabilea că, în situația săvârșirii unei infracțiuni în participație de un minor cu un major, competența de judecată a faptei penale revenea tribunalelor cu jurați, excepție

¹ Dispozițiile Codului penal de la 1865 erau lacunare în privința noțiunii de „pricepere”, legiuitorul preferând să lase în sarcina judecătorului puterea de apreciere a acesteia. Profesorul Ion Tanoviceanu susține în cartea sa că instanțele judecătorești corecționale procedau în mod eronat deoarece analizau mai întâi dacă fapta săvârșită necesita aplicarea unei pedepse sau a unei sancțiuni, iar ulterior declarau că delincventul juvenil a lucrat sau nu cu pricepere.

² I. Tanoviceanu, *op. cit.*, p. 716.

făcând ipoteza în care participanții majori erau decedați sau lipseau nejustificat de la judecata cauzei.

În ceea ce privește regimul de executare a pedepsei, apreciem că este important de evidențiat faptul că dispozițiile art. 64 stabileau un regim derogatoriu de la dreptul comun, prevăzând că pedeapsa închisorii se executa într-un „stabiliment anume destinat pentru aceasta” sau „într-o parte separată a casei de închisoare corecțională”.

În acest sens, Regulamentul privind regimul închisorilor¹ a reglementat că pedepsele aplicabile minorilor se vor executa în casele de educație corecțională pentru condamnații juvenili.

Concluzionând cele de mai sus prezentate, apreciem că prevederile aplicabile minorilor din Codul penal de la 1865 reprezintă un prim pas deosebit de important în materia specifică delincvențelor juvenili, ce a contribuit în mod semnificativ la dezvoltarea viitoarelor reglementări.

d. Codul penal de la 1937

Prin intrarea în vigoare a Codului penal² și de procedură penală³ în anul 1937, se instituie un nou tratament sancționator, precum și reguli speciale de cercetare și judecare a delincvențelor juvenili, îmbunătățite în mod considerabil.

Sediul materiei în Codul penal îl regăsim în Titlul VII – „Cauzele care apără de răspundere penală sau o micșorează”, Secțiunea a XI-a – „Minoritatea”, art. 138-153.

În concepția noului legiuitor penal, erau considerați minori toate persoanele care nu au împlinit 19 ani, stabilindu-se totodată limitele răspunderii penale în raport de două etape de vârstă:

a) anterior vârstei de 14 ani, denumită perioada copilăriei, minorul nu răspundea penal;

b) între 14 și 19 ani, perioada adolescenței, minorul răspundea penal dacă se dovedea că, în momentul săvârșirii faptei, a acționat cu discernământ.

De asemenea, legiuitorul penal al Codului din 1937 a apreciat oportună înlocuirea criteriul „priceperii” cu cel al discernământului, reușind astfel să elimine discuțiile contradictorii existente atât în practică, cât și din doctrină⁴.

¹ Decretul nr. 1002/1874 prevedea Regulamentul general al Casei Centrale de Corecțiune pentru Minori, publicat în M. Of. nr. 104 din 14 mai 1874.

² Codul penal al lui Carol al II-lea, publicat în M. Of. nr. 65 din 18 martie 1936, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1937.

³ Codul de procedură penală al lui Carol al II-lea, publicat în M. Of. nr. 66 din 19 martie 1936, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1937.

⁴ I. Tanoviceanu, *op. cit.*, p. 716.

Sarcina dovedirii existenței discernământului cade în sarcina instanțelor de judecată care puteau să solicite o expertiză medicală ori de câte ori exista o îndoială asupra stării mintale a delincvenților juvenili.

Atât față de prima categorie, cât și pentru adolescenții care au lucrat fără discernământ, potrivit art. 140 C. pen. și art. 575 C. pr. pen., instanțele puteau dispune următoarele măsuri cu caracter educativ, tutelar și de protecție, până la împlinirea vârstei de 21 de ani:

1. încredințarea minorului familiei în vederea supravegherii, precum și încunoștințarea autorității școlare în scopul luării măsurilor disciplinare prevăzute de regulamentul școlar;

2. încredințarea unei rude mai apropiate în cazul în care delincventul juvenil nu avea familie sau dacă aceasta nu prezenta „garanție suficientă de moralitate”;

3. încredințarea unei persoane onorabile, unei societăți de patronaj sau unei instituții publice sau private, autorizate de stat pentru acest scop dacă minorul nu avea rude;

4. în situația în care instanța constata că măsurile de mai sus nu puteau fi aplicate, putea decide ca delincventul juvenil să fie încredințat unui institut de reeducare morală.

Necesitatea reglementării acestei categorii de măsuri a avut izvorul în considerentele de ordin practic impuse de realitățile existente în acea perioadă, nu puține fiind cazurile în practică în care se aprecia că minorul lucra fără pricepere.

În ceea ce privește regimul sancționator al minorilor răspunzători penali, acesta a suferit importante modificări în sensul că a devenit mixt format din măsuri de siguranță cu caracter educativ (libertatea supravegheată, educația corectivă) și pedepse (mustrarea, închisoarea corecțională sau detențiunea simplă).

Prin luarea **libertății supravegheate**, condamnatul juvenil era lăsat în libertate pe o perioadă de încercare de un an sub supravegherea reprezentantului său legal sau al unei instituții publice create în acest scop, pronunțarea unei hotărâri fiind amânate până la expirarea acestui termen. Măsura nu putea fi dispusă împotriva adolescentului care a suferit o pedeapsă privativă de libertate mai mare de o lună.

La împlinirea termenului de mai sus, instanța, pe baza informațiilor primite, urma să aprecieze dacă se impunea stingerea acțiunii penale ca urmare a îmbunătățirii comportamentului delincventului juvenil ori dacă erau necesare revocarea libertății supravegheate și luarea măsurii educației corective ori aplicarea unei pedepse.

Prin luarea măsurii, minorul se afla sub supraveghere și îndrumare permanente în activitățile desfășurate, asigurându-se astfel premisele reeducării acestuia.

În ceea ce privește **educația corectivă**, instanța dispunea luarea unei asemenea măsuri dacă, prin raportare la antecedentele penale, mediul de viață ori natura infracțiunii comise, constata că infractorul minor se afla într-o „stare de decădere morală”.

Spre deosebire de măsura libertății supravegheate, educația corectivă putea fi luată pe perioadă nedeterminată, însă cel mult până la vârsta de 21 de ani.

În ceea ce privește executarea măsurii, aceasta cădea în sarcina unor instituții anume desemnate, sub îndrumarea unei comisii de supraveghere, în scopul îndreptării comportamentului delincventului juvenil și însușirii unei meserii.

Dacă comisia de supraveghere aprecia, după trecerea unui interval de timp de un an, că minorul și-a îndreptat comportamentul, putea dispune punerea în libertate a acestuia pe o perioadă de încercare de doi ani.

În situația în care după doi ani se constata că purtarea adolescentului a evoluat, liberarea devenea definitivă, iar în caz contrar, instanța putea hotărî internarea în institutul de educație corectivă cel mult până la vârsta de 21 de ani.

Pedeapsa **mustrării** consta în certarea minorului pentru comiterea infracțiunii, precum și în atenționarea lui că în caz de săvârșire a unei noi fapte penale i se va aplica o pedeapsă mai gravă.

Mustrea nu putea fi dispusă în cazurile în care adolescentul a mai săvârșit o infracțiune pentru care legea prevedea pedeapsa închisorii corecționale sau detențiune simplă mai mare de un an ori dacă a mai comis o infracțiune pentru care i s-a aplicat vreuna dintre măsurile de siguranță.

Deși era reglementată printre pedepsele aplicabile minorilor, apreciem că măsurile educative, sub aspectul condițiilor de executare, aveau un caracter mai grav decât mustrarea.

Pedeapsa **închisorii corecționale sau a detențiunii simple** se executa în instituții de corecții speciale și putea fi aplicată delincventului juvenil pe o perioadă:

1. de la trei la 15 ani dacă infracțiunea săvârșită era pedepsită de lege cu „pedeapsă criminală”;
2. de jumătate din limitele de pedeapsă dacă fapta penală era sancționată de lege cu închisoare corecțională sau detențiune simplă, dar maximul pedepsei nu putea fi mai mare de 3 ani.

În situația în care un major era judecat pentru o infracțiune comisă în perioada în care avea vârsta cuprinsă între 14 și 19 ani, instanței îi revenea obligația să aplice pedepsele mai sus expuse.

În ceea ce privește prescripția răspunderii penale, cât și cea a executării pedepsei, facem precizarea că legiuitorul penal al Codului penal din 1937, spre deosebire de cel din 1865, reușește să înregistreze un nou progres.

Astfel, se stabilea cu titlu derogatoriu că, în cazul infracțiunilor comise de minori, termenele de prescripție stabilite pentru majori se reduc cu jumătate.

În opinia întemeiată a autorilor vremii, dispozițiile analizate au reprezentat o operă legislativă valoroasă, constituind o manifestare de prestigiu a științei penale românești.

La puțin timp după intrarea sa în vigoare, Codul penal din 1937 a fost supus unor importante modificări și completări aplicabile tratamentului penal al minorilor¹:

- a) micșorarea majoratului penal de la 19 la 18 ani;
- b) înlocuirea noțiunilor de copil și adolescent cu aceea de minor;
- c) coborârea vârstei de la care se răspundea penal de la 14 la 12 ani;
- d) între 12 și 15 ani, minorul răspundea penal dacă se dovedea că a acționat cu discernământ;
- e) între 15 și 18 ani, minorul răspunde penal, dar minoritatea reprezintă o cauză de atenuare a pedepsei.

De asemenea, prin Decretul-lege nr. 3629/1939², datorită situației politice și sociale existente în societatea românească, se introduce în art. 144 C. pen. o prevedere care a reprezentat o reală involuție în materia minorității.

Astfel, infractorul juvenil peste 15 ani găsit vinovat de infracțiuni ce interesează ordinea publică sau siguranța interioară sau exterioară a statului era pasibil de același regim sancționator ca pentru majori.

În ceea ce privește Codul de procedură penală din anul 1937, acesta conține dispoziții derogatorii destinate infractorului minor în cadrul Titlului I, Cartea a VI-a, intitulată „Proceduri speciale și măsuri de interes public”.

Este de remarcat faptul că infracțiunile comise de delincvenții juvenili cad în competența exclusivă a unor complete specializate compuse dintr-un singur judecător, delegat de ministrul justiției pe termen de trei ani, la recomandarea președintelui tribunalului, dintre judecătorii tribunalului.

Totodată, la tribunalele cu mai multe secții, prim-procurorul avea obligația de a desemna un procuror care să soluționeze doar cauzele cu minori.

Cu titlu de excepție, se prevedea că, în situația în care o faptă penală se comitea în participație de către majori împreună cu minori răspunzători penali sau dacă un major este urmărit penal pentru infracțiuni comise când era minor, se aplica procedura de drept comun în materia competenței instanțelor.

¹ Prin Legea din 24 septembrie 1938, publicat în M. Of. nr. 222 din aceeași dată.

² Publicat în M. Of. nr. 233 din 7 octombrie 1939.

Plângerile sau denunțurile referitoare la vătămrile create prin săvârșirea de infracțiuni de către minori se adresau exclusiv instanței specializate.

În acest sens, legiuitorul procesual penal a fixat obligativitatea efectuării de către instanțele pentru minori a cercetării și instruirii cauzelor cu aceștia, procurorul și apărătorul minorului având dreptul să asiste la efectuarea cercetărilor.

De asemenea, Ministerul Public trebuia să înainteze un referat care să conțină concluziile cu privire la faptă și probe existente, precum și propunerile referitoare la măsurile pe care le considerau potrivite.

Pe parcursul cercetărilor, se adunau informații privitoare la situația morală și materială a familiei minorului, la caracterul și antecedentele acestuia, la condițiile în care el a crescut și asupra dezvoltării lui intelectuale.

În mod asemănător cu dispozițiile actuale aflate în vigoare, în cursul cercetării instanța putea dispune luarea de măsuri preventive.

Odată cu finalizarea cercetărilor, instanța fixa un termen de judecată sau putea să dispună prin încheiere clasarea cauzei, dacă considera că nu era cazul luării unor măsuri de ocrotire.

Cu ocazia primului termen de judecată, instanța avea obligația de a verifica dacă delinquentul juvenil beneficia de asistență juridică, iar în caz contrar desemna un avocat din oficiu.

Este de lăudat faptul că, în scopul protejării minorului, ședințele de judecată nu aveau caracter public, persoanele care puteau asista la dezbateri fiind limitativ prevăzute. După ascultarea minorului, instanța trebuia să dispună îndepărtarea sa din sală.

Hotărârile și măsurile luate contra minorilor se aduceau la îndeplinire de procurorul tribunalului, prin ofițerii de poliție sau agenții de poliție judiciară ori societățile de patronaj.

Instanța putea să aplice una dintre măsurile preventive prevăzute de art. 140 C. pen. și în cazul minorilor expuși la săvârșirea unor fapte prevăzute de legea penală.

Prin reglementarea unei proceduri speciale aplicabile infractorilor minori, legiuitorul procesual penal reușește să acorde atenție deosebită cauzelor cu infracționalitate juvenilă.

Codul penal¹ din anul 1937 republicat în anul 1948 nu aduce modificări esențiale asupra dispozițiilor penale existente la acea dată.

Nu același lucru putem afirma despre Codul de procedură penală, republicat în anul 1948² și amplu modificat prin Decretele nr. 186/1949¹ și nr. 198/1950.

¹ Publicat în M. Of. nr. 48 din 27 februarie 1948.

² Publicat în M. Of. nr. 36 din 13 februarie 1948.